

Analiza przypadku (case study) dotycząca dostępu obywateli i organizacji pozarządowych do wymiaru sprawiedliwości w sprawach jakości powietrza oraz głównych przepisów Dyrektywy 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza (AQD)

Fakty sprawy:

Smogowiec, stolica Carbonziemi, jest dotknięta utrzymującymi się i znaczącymi problemami z zanieczyszczeniem powietrza. W szczególności według oficjalnych raportów:

- Poziomy pyłu PM10 nieprzerwanie przekraczają dobową wartość dopuszczalną (50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, nie więcej niż 35 razy w roku kalendarzowym) od jej wejścia w życie w 2005 r. Według najnowszych danych w 2021 r. było ich 110 dni z poziomami PM10 powyżej dobowej wartości dopuszczalnej.
- Poziomy PM2,5 nieprzerwanie przekraczały średnioroczną wartość dopuszczalną (25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$) od jej wejścia w życie w 2015 r. Według najnowszych danych w 2021 r. średnie roczne stężenia PM2,5 wyniosły 28 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

W raporcie Generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska oceniono, że istnieją różne źródła emisji PM10 i PM2,5 w Smogowcu. Głównym źródłem jest ogrzewanie domowe, ale znaczący udział mają również pojazdy prywatne (zwłaszcza pojazdy z silnikiem diesla wyprodukowane przed 1 stycznia 2010 r., czyli normą Euro 4 lub starsze) oraz elektrownia węglowa zlokalizowana w bliskim sąsiedztwie miasta.

W raporcie wskazano również, że w 2021 r. oszacowano, że 632 przedwczesne zgony były związane z narażeniem na PM2,5 w Smogowcu.

W kwietniu 2021 r. właściwy organ przyjął dokument „Program Ochrony Powietrza dla Smogowca 2021-2025”. Dokument przedstawia listę 20 działań naprawczych. Mianowicie:

- Podstawowy środek ma na celu zmniejszenie emisji z ogrzewania domowego. Władze dążą do zwiększenia liczby gospodarstw domowych podłączonych do centralnego ogrzewania o 15% w 2025 r. w porównaniu z danymi z 2015 r.
- Władze opublikują najlepsze praktyki i wskazówki, aby wyjaśnić obywatelom, jak zmniejszyć emisje z ogrzewania domowego.
- Aby wesprzeć przejście na czystsze systemy grzewcze, władze będą wnioskować do rządu centralnego Carbonziemi ustanowienia budżetu zapewniającego odpowiednie zachęty finansowe dla obywateli do wymiany starych kotłów na nowe urządzenia grzewcze.
- Wreszcie, transport publiczny ulegnie znacznej poprawie: prace nad wprowadzeniem nowej linii metra rozpoczną się do 2025 roku.

Nawet jeśli emisje z prywatnych samochodów z silnikiem Diesla zostaną zidentyfikowane jako główne źródło zarówno PM, jak i NO₂, program ochrony powietrza stanowi, że wszelkie środki zakazujące ruchu zanieczyszczających pojazdów z silnikami wysokoprężnymi zostaną rozważone dopiero po zakończeniu pandemii Covid-19.

Zgodnie z raportem technicznym Programu Ochrony Powietrza, przy założeniu, że program zachęt finansowych jest ustanowiony i wystarczająca liczba mieszkańców (50% mieszkańców) przejdzie na centralne ogrzewanie lub wymieni swoje kotły, skutki będą następujące:

- liczba dni z przekroczeniami wartości dopuszczalnej PM10 spadnie do 85 dni w 2025 r. (czyli nadal znacznie powyżej ustawowego limitu maksymalnie 35 dni w roku)
- zgodność z wartością dopuszczalną dla PM2,5 zostanie osiągnięta między 2021 a 2025 rokiem.

W 2020 r. lokalna organizacja pozarządowa zajmująca się ochroną środowiska „Czyste powietrze dla wszystkich”, we współpracy z wydziałem ochrony środowiska Uniwersytetu Smogowca i Narodowym Instytutem Meteorologicznym, przeprowadziła obywatelski projekt badawczy naukowy.

Polegał on na rozesłaniu 1000 tanich czujników badających jakość powietrza do mieszkańców Smogowca, aby przeprowadzali pomiary NO₂ przez cały rok (od stycznia do grudnia 2021 r.). Z pomiarów wynika, że poziomy NO₂ w niektórych częściach miasta są znacznie wyższe niż te rejestrowane na oficjalnych stacjach monitoringu. W szczególności na obszarze zwanym Dzielnica Dymu w pobliżu obwodnicy poziomy NO₂ wynosił 89 µg/m³ (znacznie powyżej wartości granicznej 40 µg/m³). W Dzielnicy Dymu nie ma jednak oficjalnej stacji monitoringu. Najwyższa wartość odnotowana przez oficjalną sieć monitoringu jakości powietrza wynosi 33 µg/m³ na stacji „Zielone Wzgórze”. Dlatego według oficjalnych danych wartości NO₂ są znacznie poniżej wartości dopuszczalnej.

Organizacja pozarządowa „Czyste Powietrze dla wszystkich” wraz z osobą, która mieszka w jednym z najbardziej zanieczyszczonych obszarów miasta i cierpi na astmę, postanowiła wystąpić do Sądu Administracyjnego w Smogowcu ze skargą na Program Ochrony Powietrza i nakazanie uzupełnienia go o działania naprawcze, które w najkrótszym możliwym terminie doprowadzą do poprawy jakości powietrza. W swojej skardze wnioskuje o wprowadzenie Strefy Czystego Transportu, aby pojazdy z silnikiem Diesla bez filtrów cząstek stałych (sprzedawane przed 1 stycznia 2011 r. - norma Euro 4 lub starsza) nie mogły wjeżdżać do centrum miasta. Wprowadzenie całkowitego zakazu używania węgla do ogrzewania domów w gospodarstwach domowych. Żądają zastosowania ostrzejszych limitów emisji w pozwoleniu przemysłowym elektrowni węglowej znajdującej się w pobliżu Smogowca. Wnoszą także o weryfikację lokalizacji punktów pomiarowych (w szczególności o zainstalowanie stacji monitoringu w Dzielnicy Dymu).

Proszę rozważyć odpowiedzi na poniższe pytania mając na uwadze przepisy europejskie w sprawie jakości powietrza, w szczególności cele Dyrektywy 2008/50/WE, orzecznictwo TSUE oraz przepisy krajowe, uwzględniając wykładnię systemową zgodną z prawem Unii Europejskiej.

Pytania

A. Dopuszczalność drogi sądowej

1. Czy osoby fizyczne i organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną środowiska powinny mieć możliwość zakwestionowania w sądzie Programu ochrony powietrza, jeżeli taka możliwość nie jest przewidziana w prawie krajowym?

Tak. Zarówno z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) jak i Konwencji z Aarhus, której stroną jest UE wynika obowiązek dla Państw Członkowskich zagwarantowania możliwości zaskarżania Programów ochrony powietrza przez osoby fizyczne oraz organizacje pozarządowe. Jeżeli taki obowiązek nie wynika z przepisów prawa krajowego wskazane wyżej podmioty mogą się powołać na bezpośrednio obowiązujące przepisy Dyrektywy 2008/50 WE (art. 13 i 23) w związku z art. 19 TUE oraz art. 47 Karty praw podstawowych a także art. 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus.

W szczególności należy wskazać na wyrok z dnia 25.07.2008 w sprawie C-237/07 Janeczek, pkt 39, w którym TSUE stwierdził: że „osoby fizyczne lub prawne bezpośrednio dotknięte niebezpieczeństwem przekroczenia progów alarmowych lub dopuszczalnych wartości powinny mieć możliwość żądania od właściwych organów, w razie potrzeby na drodze sądowej, sporządzenia planu działania z chwilą zaistnienia takiego niebezpieczeństwa”.

W kolejnej sprawie C-404/13 ClientEarth, pkt 56 z dnia 19.11.2014 TSUE powtórzył tezy z wyroku Janeczek i wskazał, iż osoby fizyczne lub prawne bezpośrednio dotknięte niebezpieczeństwem przekroczenia progów alarmowych po dniu 1 stycznia 2010 r. powinny mieć możliwość żądania od właściwych organów, w razie potrzeby na drodze sądowej, sporządzenia planu dotyczącego jakości powietrza zgodnie z art. 23 ust. 1 akapit drugi Dyrektywy 2008/50/WE.

2. Czy istnieją jakieś wymogi wynikające z prawa UE dotyczące dostępu do wymiaru sprawiedliwości, które należy wziąć pod uwagę?

Tak. Artykuł 216 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu UE stwierdza, że „*Umowy zawarte przez Unię wiążą instytucje Unii i Państwa Członkowskie.*” Unia Europejska ratyfikowała Konwencję z Aarhus w 2005 roku.

W związku z powyższym, postanowienia Konwencji z Aarhus stanowią integralną część porządku prawnego Unii a TSUE jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni jej przepisów (wyrok z dnia 8.03.2011 r. C-240/09 Lesoochronárske zoskupenie, pkt 30). Jak wyjaśnił TSUE, „sąd krajowy powinien – w celu zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych unijnym prawem ochrony środowiska – dokonać wykładni swojego prawa krajowego, która w możliwie najszerszym zakresie będzie zgodna z celami określonymi w art. 9 ust. 3 konwencji z Aarhus” (Wyrok TSUE C-240/09 Lesoochronárske zoskupenie, pkt 50). W szczególności „zadaniem sądu krajowego jest (...) dokonanie – w zakresie, w jakim jest to tylko możliwe – wykładni przepisów proceduralnych dotyczących przesłanek, które winny zostać spełnione, aby móc wszcząć postępowanie administracyjne lub sądowe zgodnie z celami art. 9 ust. 3 tejże konwencji, jak i z celem skutecznej ochrony sądowej uprawnień wynikających z prawa Unii (pkt 52).

Artykuł 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus przewiduje, że członkowie społeczeństwa powinni mieć dostęp „do administracyjnej lub sądowej procedury umożliwiającej kwestionowanie działań lub zaniechań osób prywatnych lub władz publicznych naruszających przepisy jej prawa krajowego w dziedzinie środowiska”. Art. 2 Konwencji zawierający definicje precyzuje w ust. 4, że przez „społeczeństwo” rozumie się „jedną lub więcej osób fizycznych lub prawnych oraz, zgodnie z krajowym ustawodawstwem lub praktyką, ich stowarzyszenia, organizacje lub grupy”.

Warto dodać, że w innym wyroku wydanym na gruncie art. 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus, TSUE stwierdził, że „sądy państw członkowskich, zgodnie z wyrażoną w art. 4 ust. 3 TUE zasadą lojalnej współpracy, mają obowiązek zapewnienia ochrony sądowej wynikających z prawa Unii uprawnień podmiotów prawa, a art. 19 ust. 1 TUE zobowiązuje ponadto państwa członkowskie do ustanowienia środków niezbędnych dla zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii” (wyrok TSUE z 20.12. 2017 r. w sprawie C-664/15 Protect Natur-, pkt 35). TSUE podkreślił, że art. 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus „w związku z art. 47 Karty praw podstawowych nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia skutecznej ochrony sądowej praw przyznanych przez prawo UE, w szczególności przepisy prawa ochrony środowiska” (pkt 45). W związku z tym, „prawo do wniesienia skargi przewidziane w art. 9 ust. 3 konwencji z Aarhus zostałoby całkowicie pozbawione skuteczności, a wręcz samej swej istoty, gdyby dopuścić, że przez nałożenie takich kryteriów niektóre kategorie

„członków społeczeństwa”, a fortiori „członków zainteresowanej społeczności”, takich jak organizacje ochrony środowiska odpowiadające wymogom ustanowionym w art. 2 ust. 5 konwencji z Aarhus, zostałyby całkowicie pozbawione dostępu do procedury odwoławczej przed sądem” (pkt 46).

Sąd krajowy rozważający kwestię legitymacji osoby fizycznej lub organizacji ochrony środowiska do zaskarżenia programu ochrony powietrza wydanego w ramach wykonania obowiązku z art. 23 Dyrektywy CAFE stosuje prawo unijne i powinien mieć na względzie wymogi wynikające z tego prawa.

Z przepisów unijnych wynika obowiązek interpretacji zgodnej z prawem Unii (Protect Natur, pkt 54, Lesoochranárske zoskupenie I, pkt 52) oraz, w razie jej niemożności, niezastosowania przepisu krajowego naruszającego to prawo (Protect Natur, pkt 55-57, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland). Oznacza to m.in., że regulacje krajowe nie mogą powodować w praktyce, że korzystanie z uprawnień wynikających z porządku prawnego Unii stanie się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione (zasada skuteczności).

3. Czy decyzja o dopuszczalności byłaby inna w odniesieniu do osoby indywidualnej i organizacji pozarządowej?

Nie. Mając na uwadze wskazane powyżej orzecznictwo TSUE, w tym sprawy Janecek oraz ClientEarth a także treść art. 9 ust. 3 Konwencji z Aarhus zarówno osoby indywidualne jak i organizacje pozarządowe powinny móc zaskarżyć w sądzie Program ochrony powietrza.

B. Ocena merytoryczna

1. Czy sąd krajowy może weryfikować i oceniać kompetencje właściwych organów administracyjnych w zakresie treści Programów ochrony powietrza i wyboru odpowiednich środków naprawczych ograniczających zanieczyszczenie?

Tak. Analizując orzecznictwo TSUE stwierdzić należy, iż jeśli chodzi o treść programu ochrony powietrza, z art. 23 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2008/50 wynika, że o ile państwa członkowskie dysponują pewnym zakresem swobody przy ocenie środków, jakie należy przyjąć, to jednak w każdym wypadku powinny one zapewnić, aby okres, w którym dopuszczalne wartości nie są respektowane, był możliwie jak najkrótszy (wyrok z dnia 19/11/2014 w sprawie C-404/13 ClientEarth, pkt 57 oraz z dnia 5/04/2017 w sprawie C-488/15 Komisja v Bułgaria, pkt 109 a także z dnia 22/02/2018 w sprawie C-336/16 Komisja v Polska, pkt 95). Jednocześnie mając na względzie art. 4 TUE oraz utrwalone już orzecznictwo, sądy państw członkowskich zgodnie z wyrażoną w ust. 3 tego artykułu zasadą lojalnej współpracy mają obowiązek zapewnić ochronę sądową uprawnień podmiotów prawa wynikających z prawa w Unii (podobnie wyrok Unibet, C-432/05, pkt 38). Artykuł 19 ust. 1 TUE nakłada ponadto na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia środków niezbędnych do zapewnienia skutecznej ochrony sądowej w dziedzinach objętych prawem Unii (ClientEarth, C-404/13, pkt 52).

Dodatkowo w wyroku z dnia 26/06/2019 w sprawie C-723/17 (Craeynest i in., pkt 34) TSUE wskazał, iż w przypadkach, w których prawodawca Unii zobowiązuje państwa członkowskie w drodze dyrektywy do określonego zachowania, praktyczna skuteczność takiego aktu byłaby osłabiona, gdyby jednostki nie mogły się powołać na ten akt przed sądem, a sądy krajowe nie mogłyby go brać pod uwagę jako elementu prawa Unii w celu zbadania, czy ustawodawca krajowy, w ramach zastrzeżonej na jego rzecz swobody wyboru formy i środków dla transpozycji dyrektywy, nie przekroczył przyznanego mu na mocy dyrektywy zakresu uznania (wyrok z dnia 24. 10. 1996 r., Kraaijeveld i in., C-72/95, pkt 56).

Jednocześnie w braku uregulowań ustanowionych przez prawo Unii, do porządku prawnego każdego państwa członkowskiego należy wyznaczenie właściwych sądów oraz określenie zasad proceduralnych i środków prawnych mających zagwarantować ochronę uprawnień podmiotów prawa wynikających z prawa Unii, takiego jak dyrektywa 2008/50. Niemniej jednak te zasady nie mogą być mniej korzystne od zasad odnoszących się do odpowiednich środków prawnych dotyczących wyłącznie prawa krajowego (zasada równoważności) i nie mogą powodować w praktyce, że korzystanie z uprawnień wynikających z prawa Unii stanie się niemożliwe lub nadmiernie utrudnione (zasada skuteczności) (zob. podobnie wyroki: z dnia 6 października 2015 r., *East Sussex County Council*, C-71/14, pkt 52; z dnia 22 lutego 2018 r., *INEOS Köln*, C-572/16, pkt 42). (...) prawo do skutecznego środka prawnego przed bezstronnym sądem jest ustanowione w art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, który stanowi potwierdzenie zasady skutecznej ochrony sądowej (podobnie wyroki: z dnia 26 lipca 2017 r., *Sacko*, C-348/16, EU:C:2017:591, pkt 31; z dnia 27 września 2017 r., *Puškár*, C-73/16, EU:C:2017:725, pkt 59) (wyrok z 26/06/2019 w sprawie C-723/17 *Craeynest i in.*, pkt 54). W szczególności sąd krajowy może stosować wobec właściwych organów krajowych wszelkie niezbędne środki, takie jak nakaz, o ile jest on przewidziany w prawie krajowym (...) (C-723/17, pkt 56).

Na marginesie należy wspomnieć, iż treść art. 23 dyrektywy 2008/50 wymaga by w przypadku stwierdzenia przekroczenia wartości dopuszczalnych państwo członkowskie wdrożyło odpowiednie środki w planie dotyczącym jakości powietrza, przy czym zakres swobody, jakim dysponuje to państwo członkowskie w przypadku przekroczenia tych wartości dopuszczalnych, jest ograniczony przez wymóg, by okres przekroczenia był „jak najkrótszy” (wyrok z dnia 10.11.2020, w sprawie *Komisja v Republika Włoska*, C-644/18, pkt 149-150). Jednocześnie trudności strukturalne związane ze społeczno-gospodarczym i budżetowym wyzwaniem, jakie niosą ze sobą wielkie inwestycje, które należy zrealizować, nie mają same w sobie wyjątkowego charakteru i nie uniemożliwiają wyznaczenia krótszych terminów, podobnie jak w przypadku tradycji lokalnych. (C-644/18 pkt 151-152, podobnie wyroki: z dnia 24.10. 2019 r., *Komisja v Francja* - C-636/18, pkt 85; a także analogicznie z dnia 22.02. 2018 r., *Komisja v Polska*, pkt 101)

2. Czy właściwe organy odpowiedzialne za organizację sieci monitoringu mogą być zobowiązane przez sąd do zainstalowania dodatkowych stacji monitoringu tam, gdzie istnieje już na terenie aglomeracji czy miasta minimalna liczba punktów poboru próbek, ale wyniki pomiarów przeprowadzonych przez obywateli wskazują, że oficjalna sieć monitoringu nie mierzy najwyższych stężeń zanieczyszczeń jakie mogą wystąpić w okolicy?

Tak. Mając na uwadze treść wyroku w sprawie C-723/17 (*Craeynest i in.*) właściwe organy odpowiedzialne za organizację sieci monitoringu mogą być zobowiązane przez sąd do zainstalowania dodatkowych stacji monitoringu. Wskazać jednak należy, iż szczegółowe rozwiązanie przedmiotowej kwestii, według oceny TSUE winno być pozostawione regulacjom krajowym, z uwzględnieniem wytycznych i kryteriów przewidzianych w dyrektywie 2008/50/WE (...) sąd wyznaczony w tym celu przez prawo krajowe jest również właściwy do podjęcia wszelkich niezbędnych środków wobec danego organu krajowego, takich jak nakaz, w celu zapewnienia, aby punkty te zostały rozmieszczone zgodnie z kryteriami przewidzianymi w dyrektywie (C- 723/17, pkt 53).

Dodatkowo do sądu krajowego rozpatrującego wnioski jednostek, na które ma bezpośrednio wpływ przekroczenie wartości dopuszczalnych określonych w art.13 ust.1 tej dyrektywy, należy sprawdzić, czy punkty pomiarowe znajdujące się w danej strefie zostały rozmieszczone zgodnie z kryteriami określonymi w pkt 1 lit. a) sekcji B załącznika III do wspomnianej dyrektywy; jeśli tak nie jest, to sąd ten może stosować wobec właściwych organów krajowych wszelkie niezbędne środki, takie

jak nakaz, o ile jest on przewidziany w prawie krajowym, w celu zapewnienia, aby punkty pomiarowe zostały umieszczone z poszanowaniem tych kryteriów (C-723/17, pkt 56).

Co istotne, przepisy pkt 1 lit. a) i f) sekcji B załącznika III do dyrektywy 2008/50 wymagają, aby punkty pomiarowe dostarczały reprezentatywnych danych dla obszarów w obrębie danej strefy lub aglomeracji cechujących się określonym poziomem zanieczyszczenia. Opracowany w ten sposób przez prawodawcę Unii system ma na celu umożliwienie właściwym organom nie tylko poznania poziomu zanieczyszczenia powietrza w miejscu wyznaczonym przez punkt pomiarowy, lecz również wnioskowanie na jego podstawie o poziomie zanieczyszczenia w innych podobnych miejscach. Jak wynika z motywu 14 dyrektywy 2008/50, ten ostatni cel ma być osiągnięty w szczególności za pomocą technik modelowania (C-723/17, pkt 62). Dlatego też z ogólnej systematyki dyrektywy 2008/50 wynika, że do celów oceny przestrzegania przez państwa członkowskie wartości dopuszczalnych określonych w załączniku XI do tej dyrektywy decydujące znaczenie ma poziom zanieczyszczenia mierzony w każdym indywidualnym punkcie pomiarowym (C-723/17, pkt 66).

W związku z powyższym do celów stwierdzenia przekroczenia, określonej w załączniku XI do tej dyrektywy wartości dopuszczalnej dla średniej obliczanej w okresie roku kalendarzowego wystarczy, by poziom zanieczyszczeń wyższy od tej wartości został stwierdzony w jednym punkcie pomiarowym (C-723/17, pkt 68).

C. Orzeczenie

1. Jaka jest rola sądu krajowego, gdy stwierdzi, że Program ochrony powietrza nie jest zgodny z wymogami dyrektywy w sprawie jakości powietrza?
2. Czy sąd krajowy powinien po prostu unieważnić Program ochrony powietrza, czy też wydać orzeczenie nakazujące przyjęcie określonych działań naprawczych ograniczających zanieczyszczenie powietrza?

Rola sądu krajowego w przypadku stwierdzenia, że Program ochrony powietrza nie jest zgodny z wymogami dyrektywy w sprawie jakości powietrza zależy od modelu postępowania sądowo-administracyjnego oraz zakresu kontroli decyzji/aktów administracyjnych przyjętych w poszczególnych Państwach Członkowskich UE.

Mając jednak na uwadze wyrok TSUE w sprawie C-723/17 rozważyć należy postulat czy wręcz konieczność orzekania co do istoty sprawy w sprawach zgodności poszczególnych Programów ochrony powietrza z dyrektywą 2008/50 WE, co umożliwi osiągnięcie celów w niej zawartych. Jak, bowiem stwierdził TSUE artykuł 4 ust. 3 TUE i art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 288 akapit trzeci TFUE oraz art. 6 i 7 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy należy interpretować w ten sposób, że do sądu krajowego rozpatrującego wniosek jednostek, na które ma bezpośrednio wpływ przekroczenie wartości dopuszczalnych określonych w art. 13 ust. 1 tej dyrektywy, należy sprawdzenie, czy punkty pomiarowe znajdujące się w danej strefie zostały rozmieszczone zgodnie z kryteriami określonymi w pkt 1 lit. a) sekcji B załącznika III do wspomnianej dyrektywy; jeśli tak nie jest, to sąd ten może stosować wobec właściwych organów krajowych wszelkie niezbędne środki, takie jak nakaz, o ile jest on przewidziany w prawie krajowym, w celu zapewnienia, aby punkty pomiarowe zostały umieszczone z poszanowaniem tych kryteriów.

Powyższa sprawa dotyczyła, co prawda kontroli rozmieszczenia punktów pomiarowych, niemniej jednak warto rozważyć czy zasada w niej określona nie powinna być stosowana do innych przepisów

dyrektywy 2008/50/WE, w szczególności oceny działań naprawczych określonych w Programach ochrony powietrza, których celem jest zapewnienie, by okres, w którym wartości dopuszczalne są przekraczane był jak najkrótszy.

Na marginesie warto także wspomnieć o wyroku TSUE z dnia 19.12.2019 roku w sprawie C-752/18 (pkt 56), w której Trybunał wskazał, że: wykładni prawa Unii, a w szczególności art. 47 akapit pierwszy karty, należy dokonywać w taki sposób, że w okolicznościach, które charakteryzują się uporczywą odmową zastosowania się przez organ krajowy do orzeczenia sądu nakazującego mu wykonanie jasnego, precyzyjnego i bezwarunkowego obowiązku wynikającego z tego prawa, a w szczególności z dyrektywy 2008/50, na właściwym sądzie krajowym spoczywa obowiązek orzeczenia aresztu dla celów egzekucji względem osób pełniących funkcję polegającą na sprawowaniu władzy publicznej, jeżeli w systemie przepisów prawa wewnętrznego istnieje wystarczająco dostępna, precyzyjna i przewidywalna w zakresie jej stosowania podstawa prawna oraz pod warunkiem, że wprowadzone ograniczenie zagwarantowanego w art. 6 karty prawa do wolności, wynikające z takiego orzeczenia, spełnia inne przesłanki przewidziane w tym względzie w art. 52 ust. 1 karty. Natomiast w przypadku braku takiej podstawy prawnej w prawie krajowym prawo Unii nie uprawnia tego sądu do zastosowania takiego środka.